

การศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการแสดงผลของกรรม
และการตกทอดกรรมสู่ทายาท

An Analytical Study of the Belief on the Result of Kamma
and Kamma Inheriting to Heiress

สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และ พิระพล สงสาป^๑

Somboon Bunyarith and Perapone Songsap

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรมอันเกิดจากการกระทำของตน ๒) เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรมอันเกิดจากการกระทำของบรรพบุรุษและตกทอดในการแสดงผลของกรรมสู่ทายาท และ ๓) เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการแสดงผลของกรรมและการตกทอดในการแสดงผลของกรรมสู่ทายาท เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีความเชื่อว่าจะได้รับการแสดงผลของกรรมจากการกระทำกรรมของตนเอง และผู้ที่มีความเชื่อว่าจะได้รับการแสดงผลของกรรมจากการกระทำของบรรพบุรุษและแสดงผลของกรรมนั้นสู่ทายาท จำนวน ๑๓ รูป/คน ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดตรัง วิเคราะห์ความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรม จากข้อมูลที่ได้โดยใช้แนวคิดเรื่องกรรมในพระพุทธศาสนา และนำเสนอข้อมูลในเชิงวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องกรรมในมิติทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า

๑. กรรมเป็นเรื่องที่สามารถรับรู้และเข้าใจได้ว่าเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง เมื่อบุคคลได้กระทำกรรมใดไว้จะเป็นกรรมดี (กุศลกรรม) หรือกรรมไม่ดี (อกุศลกรรม) ก็จะได้รับแสดงผลของ

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

กรรม ซึ่งอาจแสดงผลของกรรมต่อผู้กระทำความกรรมและอาจตกทอดการแสดงผลของกรรมไปสู่ลูกหลานหรือทายาทของผู้กระทำความกรรม บุคคลที่เชื่อว่าตนเองได้รับการแสดงผลของกรรมจากการกระทำของบรรพบุรุษและได้แสดงผลของกรรมตกทอดมาที่ตนและครอบครัว ทั้งนี้ถือว่าเป็นความเชื่อเรื่องกรรมในเชิงปัจเจกวิถีทางสังคมและการเรียนรู้ของบุคคลนั้น

๒. ความเชื่อเรื่องกรรม และการแสดงผลของกรรม เป็นความเชื่อที่สำคัญของผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา ดังพุทธวจนะที่ว่า “กมมุนา วตตตีโลก : สัตว์โลกย่อมดำเนินไปตามกรรม” ผู้ให้ข้อมูล ทั้งหมดมีความเชื่อว่า ผู้ที่เกิดมาล้วนได้รับกรรมและการแสดงผลของกรรมที่แต่ละคนและบรรพบุรุษได้กระทำไว้ และส่วนหนึ่งยอมรับว่าเป็นผลของกรรมที่สืบเนื่องมาจากบรรพบุรุษ

กรรมที่ได้รับการแสดงผลในงานวิจัยนี้ เกิดจากวิบากกรรมอันเนื่องจากการกระทำทั้งของตนเองและบรรพบุรุษ มีประเภทของกรรมที่เกิดขึ้น ๖ ประเภทจากฐานกรรม ๑๒ ได้แก่ ชนกรรม, อุปัตถกรรม, อาจิณณกรรม, กตัตตกรรม, ทิฏฐธรรมเวทนียกรรม และ โอโหสิกรรม

คำสำคัญ: กรรม, ทายาท, ผลของกรรม

Abstract

The objectives of this research were ๑) to study the beliefs of Kamma and the result of Kamma by starting from them, ๒) to study the beliefs of Kamma and the result of Kamma by starting from ancestors and Kamma Passed to the heir, and ๓) to analyze the beliefs of the result of Kamma and the result of Kamma by passing to the Heir. It was a qualitative research by collecting data from the interviews who had believed about receiving the result of Kamma by starting from them and who had believed that they received the result of Kamma by starting from ancestors and Kamma Passed to the heir about ๑๘๘ persons in the area of Nakornsrihammaraj and Trang. To analyze the belief of the result of Kamma and the result of Kamma from the data of the concept of Kamma in Buddhism and data presentations by using believe analysis of Kamma in the social dimension.

The result was showed that;

๑. The key informant of ๒ groups were believed the Kamma and the result of its and thought that Kamma could acknowledge and understand that this thing had been really. When anybody who had acted the Kaama both good action (Kusollamulla) and bad action (Akusollamul), they would had received the result of Kamma. These were showed the result Kamma by starting from them and may pass to the result of Kamma by starting from ancestors and Kamma Passed to the heir. There were ๕ persons who had believed that received the result of Kamma from them action, in this research and there were ๘ persons who had believed that received the result of Kamma by starting from ancestors and Kamma Passed to them and their family.

๒. The beliefs of the Kamma and the result of Kamma had believed important role to Buddhist respect. As the Load Buddha word said that “Kammuna Vattati Loko : The world animal shall act along with Kamma. All key

๔ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐)

informants had believed that person who was born by receiving the Kamma and showed the result the Kamma of each other and ancestors acted its. The Kamma had received that showed in this research; it was the result of action from both themselves and ancestors. There were ๖ types of Kamma XII namely; ana-kamma, Upatthambhaka-kamma, Ajinna-kamma, Katatta-kamma, Dittha dhamma-vedaniya-kamma, and Ahosi-kamma.

Keywords: Kamma, Heiress, Vipakakamma

บทนำ

ความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรม เป็นความเชื่อที่ยิ่งใหญ่และสำคัญอย่างยิ่งของผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนา พุทธศาสนิกชนส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าผู้ที่เกิดมาล้วนมีวิถีชีวิตที่ดำเนินไปกรรมที่แต่ละชีวิตได้กระทำไว้ ทั้งในส่วนที่เป็นกรรมในอดีตและกรรมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นกรรมฝ่ายดีหรือกรรมฝ่ายไม่ดี ดังที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ว่า “กมฺมุนา วตตตี โลโก : สัตว์โลกย่อมดำเนินไปตามกรรม” ในทางพระพุทธศาสนาได้สอนให้ชาวพุทธได้ตระหนักถึงความจริงที่ว่า วิถีชีวิตของสรรพสัตว์ล้วนตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกรรม ทุกชีวิตในมุมมองของพระพุทธศาสนานั้นถือว่า กรรมหรือการกระทำของแต่ละคนเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์ และมนุษย์มีความอิสระเพียงพอที่สามารถเลือกกระทำอะไรก็ได้ตามเจตนาธรรมของตน และเมื่อกระทำอะไรไปแล้วตนเองเท่านั้นที่จะต้องเป็นผู้รับผลของการกระทำที่ได้กระทำลงไป ผู้อื่นไม่สามารถรับผลของการกระทำแทนกันได้

หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้จำแนกหลักความเชื่อพื้นฐาน คือ สัทธา ๔ ประการไว้ ดังนี้^๒

๑. กัมมสัทธา คือความเชื่อเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง เชื่อว่าเมื่อทำกรรมอะไร โดยมีเจตนาคือจงใจทำทั้งที่รู้ย่อมเป็นกรรม ความดีความชั่วมีขึ้นในตนเป็นเหตุเป็นปัจจัย ก่อให้เกิดผลดีผลร้ายเป็นสันตติสืบช่วงกันจึงไม่ตาย และต้องเวียนว่ายตายเกิดซ้ำไป

๒. วิปากสัทธา คือ ความเชื่อเรื่องวิบากหรือผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง เชื่อว่ากรรมที่ทำแล้วต้องมีผล และต้องมีผลดีเกิดจากกรรมดี และผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

๓. กัมมัสสกตาสัทธา คือ ความเชื่อว่าสัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน เป็นทายาทแห่งกรรม กรรมย่อมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีต จะต้องเสวยวิบากกรรมที่ตนสร้างเอาไว้

๔. ตถาคตโพธิสัทธา คือ ความเชื่อว่าการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าว่ามีจริง มั่นใจในองค์พระตถาคตว่าเป็นผู้สิ้นทุกข์สิ้นกิเลสเป็นพระอรหันต์ และยังตรัสรู้ปัญญาในด้านต่าง ๆ ด้วยพระองค์เอง แล้วทรงสั่งสอนอบรมให้ผู้อื่นบรรลุธรรมตามพระองค์ได้

^๒ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓), หน้า ๓๒๓.

พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนว่าด้วยเรื่องกรรม และให้ความสำคัญหลักกรรมว่าเป็นหลักใหญ่ ทั้งนี้เพราะกรรมได้มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของมนุษย์มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม ความเจริญในอาชีพการงานหรือความเสื่อมลง มีสุขมีทุกข์ นั้น มีผลมาจากกรรมของตนทั้งสิ้น ในการกระทำทุกอย่างย่อมมีผล เรียกว่า วิปากกรรมที่บุคคลผู้กระทำเป็นผู้รับ

การแสดงผลของกรรมนั้น ก็เป็นไปตามหลักคำสอนเรื่องกรรมหรือเรียกว่า กฎแห่งกรรม พระพุทธองค์ทรงตรัสยืนยันถึงการให้ผลของกรรมว่า “เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย เราทำกรรมใดไว้ จะเป็นกรรมดี หรือกรรมชั่วก็ตาม ย่อมเป็นผู้รับผลของกรรมนั้น”^๓ การรับผลแห่งกรรมมีหลายรูปแบบ ทั้งการแสดงผลทันทีในชาตินี้ และการแสดงผลของกรรมในชาติหน้า ผลของกรรมที่ทำให้มนุษย์เกิดมามีร่างกายแตกต่างกัน เช่น อายุสั้น อายุยืน มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนมาก มีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนน้อย มีผิวพรรณดี มีผิวพรรณทราม หรือมีร่างกายพิการไม่สมประกอบ เป็นต้น ทั้งหมดก็เพราะกรรมหรือการกระทำของตนในอดีตชาติ ส่งผลหรือแสดงผลในชาตินี้ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ปรากฏในจุฬามณีวงศ์สูตร^๔ ดังนี้

“สัตว์ทั้งหลายมีกรรมเป็นของตน มีกรรมเป็นทายาท มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่พึ่งอาศัย กรรมจำแนกสัตว์ทั้งหลายให้ทราบและดี” และ

“หญิง ชาย คฤหัสถ์ บรรพชิต ควรพิจารณาเนือง ๆ ว่า เรามีกรรมเป็นของตน เป็นผู้รับผลของกรรม มีกรรมเป็นกำเนิด มีกรรมเป็นเผ่าพันธุ์ มีกรรมเป็นที่อาศัย เราทำกรรมอันใดไว้ ดีก็ตาม ชั่วก็ตาม เราจะได้รับผลของกรรมนั้น”^๕

สรุปได้ว่าในทางพระพุทธศาสนานั้น ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรมไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลใดทำกรรมเช่นไรไว้จะได้รับผลของกรรมเช่นนั้น การแสดงผลของกรรมอย่างหนึ่งคือความแตกต่างของร่างกายมนุษย์ที่เกิดมามีความแตกต่างกัน ดังปรากฏในจุฬามณีวงศ์สูตรที่ได้กล่าวแล้ว

^๓ อัง.ปญจก. (ไทย) ๒๒/๕๗/๑๐๑.

^๔ ม.อ. (ไทย) ๑๔/๒๘๙-๒๙๖/๓๔๙-๓๕๕.

^๕ ม.อ. (ไทย) ๑๔/๕๘๑/๒๘๗.

มนุษย์ที่เกิดมาในโลกนี้ย่อมมีความแตกต่างกันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ บางคนเกิดมามีร่างกายพิการ มีอวัยวะไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความบกพร่องทางร่างกายและมีโรคภัยไข้เจ็บเบียดเบียนมากน้อยตามสภาพของแต่ละคน สภาพความแตกต่างเหล่านี้อาจมีมาตั้งแต่กำเนิดหรือมีความบกพร่องหลังกำเนิด ผู้วิจัยเคยได้สอบถามเกี่ยวกับความเชื่อที่ทำให้พวกเขามีสภาพร่างกายที่แตกต่างไปจากสภาพปกติ หลายคนบอกว่าเป็นเพราะกรรมของตนที่ได้กระทำไว้ทั้งในชาตินี้และชาติก่อน มีบางคนบอกว่าเป็นเพราะกรรมที่ตนเองไม่ได้กระทำแต่เป็นการตกทอดกรรมที่บรรพบุรุษกระทำไว้ และกรรมนั้นได้มาแสดงผลของกรรมมาสู่ตน ยิ่งทำให้ผู้วิจัยเกิดความสงสัยและต้องการศึกษาวิเคราะห์ถึงความเชื่อเรื่องกรรม การแสดงผลของกรรมต่อผู้กระทำและการตกทอดผลกรรมสู่ทายาทว่า การแสดงผลของกรรมนั้นมีสาเหตุและการแสดงผลของกรรมอย่างไร ผู้ที่ได้รับการแสดงผลของกรรมนั้นมีความเชื่ออย่างไร ชัดแย้งหรือสอดคล้องกับหลักความเชื่อเรื่องกรรมในทางพระพุทธศาสนาหรือไม่อย่างไร ผลของการวิจัยนี้จะเป็นองค์ความรู้ด้านความเชื่อเรื่องกรรม มีผลต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติตนของคนในสังคม ช่วยทำให้สังคมเกิดความเชื่อที่ถูกต้อง และมีความมั่นใจในเรื่องกฎแห่งกรรมมากขึ้น เมื่อทุกคนมีความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรมอย่างถูกต้องก็จะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรมของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลกรรมอันเกิดจากการกระทำของตน
๒. เพื่อศึกษาความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรมอันเกิดจากการกระทำของบรรพบุรุษและตกทอดผลของกรรมสู่ทายาท
๓. เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการแสดงผลของกรรมและการตกทอดกรรมสู่ทายาท

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เชื่อว่าตนเป็นผู้ได้รับการแสดงผลของกรรมอันเกิดจากการกระทำของตนเอง และผู้ที่เชื่อว่าตนเป็นผู้ได้รับการแสดงผลของกรรมที่เกิดจากการกระทำของบรรพบุรุษ หรือบุคคลอื่นในครอบครัวและกรรมนั้นตกทอดมาถึงตน ในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน ๑๓ ตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย ใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน ๓๐ วัน ข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดความเชื่อเรื่องกรรมทางพระพุทธศาสนาและนำเสนอผลการวิจัยความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรมในมิติทางสังคม

สรุปผลการวิจัย

๑. ผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการแสดงผลของกรรมและการตกทอดกรรมสู่ทายาท เป็นเพศชาย จำนวน ๙ คน เป็นเพศหญิงจำนวน ๔ คน ในจำนวนนี้เป็นพระภิกษุจำนวน ๑ รูป มีอายุระหว่าง ๕๕ - ๘๖ ปี ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องการแสดงผลของกรรมและการตกทอดกรรมสู่ทายาท จำนวน ๑๒ กรณี เมื่อจำแนกเป็นรายกรณีพบว่า เป็นกรณีของผู้ที่เชื่อว่าตนได้รับการแสดงผลของกรรมจากการกระทำของตนโดยแสดงผลที่ตนเอง จำนวน ๕ กรณี และเป็นกรณีของผู้ที่เชื่อว่าได้รับการแสดงผลของกรรมจากการกระทำของตนหรือของบรรพบุรุษและแสดงผลของกรรมตกทอดสู่ทายาท จำนวน ๗ กรณี ในจำนวนนี้เป็นกรณีการแสดงผลของกรรมที่เกิดจากกรรมไม่ดี (อกุศลกรรม) จำนวน ๑๑ กรณี และเป็นกรณีการแสดงผลของกรรมที่เกิดจากกรรมดี (กุศลกรรม) จำนวน ๑ กรณี ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดยินดีเปิดเผยชื่อนามสกุลและที่อยู่จริงเพื่อประโยชน์ในการศึกษาเรื่องนี้

๒. กรณีที่เชื่อว่าเป็นการการแสดงผลของกรรมที่เกิดจากการกระทำของตนเอง ได้แก่

๑) กรณีพระภิกษุรูปหนึ่ง เชื่อว่าตนได้รับการแสดงผลของกรรมจากการกระทำต่อพี่ชายในสมัยที่เป็นวัยรุ่น โดยเหตุพี่ชายที่บริเวณต้นคอ กรรมได้แสดงผลกับตนโดยมีอาการปวดที่ต้นคอไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ ตนกระทั่งตนได้บวชและขอโอสถกรรมต่อพี่ชายอาการที่แสดงผลของกรรมต่อตนเองจึงสิ้นสุด

๒) กรณีชาวบ้าน ที่เชื่อว่าตนได้รับการแสดงผลของกรรมจากการประกอบอาชีพ ฆ่าหมู โดยการใช้มีดแทงที่บริเวณคอของหมู กรรมได้แสดงผลกับตนโดยทำให้ตนมีอาการบวมและปวดที่บริเวณลำคอ เมื่อแผลบวมแตกปรากฏมีเลือดผสมน้ำหนองไหลออกมา เหมือนกับเลือดที่ไหลจากลำคอของหมูที่ตนแทง เมื่อกรรมที่แสดงกับตนได้สิ้นสุด ตนเชื่อว่าเป็นเพราะตนได้หยุดจากอาชีพฆ่าหมูและบวชอุทิศส่วนกุศลให้กับหมูที่ตนเองฆ่า

๓) กรณีชาวบ้าน ที่เชื่อว่าการที่ตนตกจากต้นไม้ทำให้ข้อมือข้างซ้ายหักพับ มีกระดูกข้อมือหักโผล่ออกมา และทำให้ตนต้องเป็นผู้พิการนั้น เป็นเพราะตนได้รับการแสดงผลของกรรมจากการหักเท้ากระจงที่จับได้

๔. ผลการวิเคราะห์ความเชื่อเรื่องการแสดงผลของกรรมและการตกทอดกรรมสู่ทายาท ตามแนวคิดเรื่องกรรมตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จากกรณีเรื่องราวความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรม

อภิปรายผลการวิจัย

ความเชื่อเรื่องกรรมและการแสดงผลของกรรมจากกรณีต่างๆ ดังกล่าวนั้น เป็นการแสดงถึงความเชื่อเรื่องการแสดงผลของกรรมและการตกทอดการแสดงผลของกรรมสู่ทายาท ในมิติทางสังคมซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อกรรมและการแสดงผลของกรรมของคนไทย ที่ได้รับการถ่ายทอด และปลูกฝังมาจากหลักคำสอนที่ผสมผสานกันระหว่างหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนากับความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสุพรรณ ณ บางช้าง ได้อธิบายเกี่ยวกับเรื่องนี้สรุปความได้ดังต่อไปนี้^๖

“...กรรมเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน พระมหากษัตริย์ราชินีไทย ทรงพระราชนิพนธ์ ไตรภูมิ กถา หรือไตรภูมิพระร่วง เพื่อปลูกฝังศรัทธาในพระพุทธศาสนาโดยใช้อบรมและปลูกฝังจิตสำนึกของประชาชนในการทำกรรมดีละเว้นกรรมชั่ว และมีความเกรงกลัวละอายต่อบาป เกิดเป็นเอกลักษณ์ของไทยในเรื่องการทำบุญ ให้ทาน รักษาศีล ได้ปลูกฝังหลักธรรมเรื่องกรรม

^๖ สุพรรณ ณ บางช้าง, พุทธธรรมที่เป็นรากฐานสังคมไทย ก่อนสมัยสุโขทัยถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง, (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖), หน้า ๔๕,๕๐,๕๔,๑๐๖.

อย่างเป็นระบบ เพื่อนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน หลักธรรมดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดมาสู่สังคมสมัยอยุธยา และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ให้ผู้ที่ทำกรรมดีมีเป้าหมายของชีวิตที่ดีในชาติต่อไป มีอิทธิพลต่อความรู้สึกของคนไทยในเรื่องบาป บุญ นรก สวรรค์... ต่อมาสังคมไทยได้รับความเชื่อจากศาสนาพราหมณ์ และไสยศาสตร์เข้ามาผสมผสานกับหลักธรรมความเชื่อเดิมในพระพุทธศาสนาเพื่อสนองความต้องการของสังคม ได้มีการผสมผสานอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์เข้าไปในหลักธรรม เกิดการยอมรับ ว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องกรรม จึงมีลักษณะ “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”ในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ วรรณคดี เรื่องไตรภูมิพระร่วง ได้ถูกนำมาเป็นแนวทางในการสอนหลักธรรมเรื่องกรรม เพื่อให้เกิดความละอายชั่วกลัวบาป เป็นการควบคุมประพฤติกรรมของประชาชนให้อยู่ในศีลธรรม “กรรม” จึงได้นำมาใช้ในความหมายถึง ผลของการกระทำที่เป็นการกระทำที่ไม่ดีและทำไว้ในอดีตชาติ เช่น “ตามกรรมที่ทำไว้” “กรรมสิ่งใดเลยชั้ตมาให้” และ “ชะรอยกรรมเวรตามมาทัน” เป็นต้น...ในสมัยรัชกาลที่ ๔ และ ๕ หลักกรรมได้ถูกนำมาเป็นมาพื้นฐานการดำรงชีวิต โดยถูกนำมาสอนในลักษณะผลของกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับความสุข และความทุกข์ของบุคคลและสังคมในชาติปัจจุบัน ยอมรับกรรมที่เป็นกระแสการเวียนว่ายตายเกิดอันเป็นความเชื่อพื้นฐานของสังคมไทย หลักธรรมเรื่องกรรม ได้ถูกนำมาสอนเพื่อให้เกิดสำนึกในฐานะและหน้าที่ของตนที่จะต้องปฏิบัติต่อสังคม และในความหมายที่บุคคลจะเจริญขึ้นหรือเสื่อมลงได้ เพราะการกระทำของตน หลักธรรมเรื่องกรรม จึงได้ถูกนำมาสอนให้ปฏิบัติเพื่อพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม ดังนั้น “ทำดี ได้ดี” จึงหมายถึง ผลของกรรมในชาตินี้ที่ให้ผลความสำเร็จด้านวัตถุ และสามารถมองเห็น สัมผัสได้จากความสำเร็จของชีวิต เช่น หน้าที่การงาน ความมีฐานะดี เป็นต้น

พระไพศาล วิสาโล^๗ ได้อธิบายถึงความเชื่อเรื่องกรรมของสังคมไทยว่า มีความแตกต่างในบางประเด็นกับหลักพุทธศาสนาดั้งเดิม การยอมรับพุทธศาสนาของคนไทยไม่ได้เป็นเพราะเหตุผลในเชิงวิทยาศาสตร์ เพราะวิทยาศาสตร์จัดการกับความไม่แน่นอนของชีวิตได้น้อยมาก คนไทยส่วนใหญ่จึงยังคงยึดแนวคิดตามคติผีและพุทธเป็นหลักในการดำรงชีวิตและการอยู่

^๗ พระไพศาล วิสาโล, **พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ**, (กรุงเทพฯ : มูลนิธิสวดศรี - สฤศจิววงศ์, ๒๕๔๖), ไม่ปรากฏหน้า.

ร่วมกับธรรมชาติ ความเชื่อเรื่องกรรมของคนไทยจึงมีทางออกในการประสมประสานคติพุทธเข้ากับคติผีด้วยการทำกรรมที่ตีละเว้นความชั่ว และมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาและการดำเนินชีวิต แทรกตัวอยู่ในปรากฏการณ์ทั้งในสภาพชีวิตปกติและในด้านของพลังอำนาจพิเศษ เป็นเหตุผลที่อยู่เบื้องหลังพฤติกรรมต่างๆ เมื่อคนไทยเชื่อว่ากรรมเป็นต้นเหตุของความ เป็นไปต่างๆ ในชีวิต จึงเชื่อตามมาว่าการเปลี่ยนแปลงชีวิตคือการกระทำกรรมใหม่ที่ ดี คดี พุดี และทำดี

ความเชื่อเรื่องกรรมจึงเป็นความเชื่อที่มีคุณค่าและสอดคล้องกับหลักความเชื่อสำคัญ แห่งพุทธศาสนา อันส่งผลต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติตนของคนในสังคม ช่วยทำให้สังคมเกิด ความเชื่อที่ถูกต้อง และมีความมั่นใจในเรื่องกฎแห่งกรรมมากขึ้น เมื่อทุกคนมีความเชื่อเรื่อง กรรมและการแสดงผลของกรรมอย่างถูกต้องก็จะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับศีลธรรมและจริยธรรมของสังคม

๑๒ วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มจร วิทยาเขตแพร่ ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม-ธันวาคม ๒๕๖๐)

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๙. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

พระไพศาล วิสาโล. **พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี – สฤษดิ์วงศ์, ๒๕๔๖.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.

สุภาพรรณ ฦ บางช้าง. **พุทธธรรมที่เป็นรากฐานสังคมไทย ก่อนสมัยสุขุขทัยถึงก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

